บทที่ 3

ระเบียบวิธีวิจัย

รูปแบบการวิจัย

การวิจัยเรื่อง "บทบาทของอุทยานการเรียนรู้ในการสื่อสารเพื่อส่งเสริมการศึกษาของเยาวชนไทย" แบ่งการวิจัยออกเป็นสองส่วน ส่วนแรกเป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) และส่วนที่สองเป็นการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

<u>ส่วนที่ 1</u> เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ซึ่งผู้วิจัยมีจุดมุ่งหมายที่จะศึกษาบทบาทขององค์กร กลวิธีการสื่อสาร การดำเนินกิจกรรม ปัจจัยที่สนับสนุน และปัญหาและอุปสรรคในการสื่อสารของอุทยานการเรียนรู้ ในการสร้างจิตสำนึกให้เยาวชนไทยเกิดความตระหนักและเล็งเห็นความสำคัญของการศึกษา ซึ่งสามารถศึกษาได้นอกเหนือจากระบบการศึกษาในโรงเรียน

โดยการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับประเด็นต่างๆ ในเรื่องนี้ เป็นการศึกษาเชิงลึก (In depth) โดยผู้วิจัยมุ่งแสวงหาข้อเท็จจริงตามปรากฏการณ์จริงที่เกิดขึ้น เพื่อให้เกิดความเข้าใจอย่างถ่องแท้ และสามารถวิเคราะห์เหตุการณ์ได้อย่างครบถ้วน ชัดเจน และถูกต้องเหมาะสม

<u>ส่วนที่ 2</u> เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) โดยการวัดตัวแปรเป็นการสอบวัดเพียงครั้งเดียว (One-shot Descriptive Study) และใช้แบบสอบถาม (Questionnaire) เป็นเครื่องมือในการเก็บข้อมูล ซึ่งผู้วิจัยจะใช้เก็บข้อมูลเพื่อที่จะศึกษาเรื่องการใช้ประโยชน์และความพึงพอใจของเยาวชนที่มีต่ออุทยานการเรียนรู้

<u>ส่วนที่ 1</u> การวิจัยเชิงคุณภาพ ซึ่งผู้วิจัยมีจุดมุ่งหมายที่จะศึกษาบทบาทขององค์กร กลวิธีการสื่อสาร การดำเนินกิจกรรม ปัจจัยที่สนับสนุน และปัญหาและอุปสรรคในการสื่อสารของอุทยานการเรียนรู้ ซึ่งมีรายละเอียด ดังนี้

แหล่งข้อมูลที่ใช้ในการวิจัย

การศึกษาวิจัยในส่วนนี้มีแหล่งข้อมูลที่ใช้ในการรวบรวม และวิเคราะห์ ดังนี้

1. แหล่งข้อมูลประเภทบุคคล

ใช้วิธีการเลือกกลุ่มเป้าหมายแบบเจาะจง (Purposive Sampling) คือ ผู้ที่มีหน้าที่รับผิดชอบเกี่ยวกับองค์กรซึ่งมีหน้าที่เป็นผู้ส่งสาร ได้แก่ เจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติหน้าที่จากหน่วยงานต่างๆจำนวน 11 ท่าน จากแต่ละลานความรู้ ซึ่งประกอบไปด้วย ห้องสมุดมีชีวิต ห้องภาพยนตร์โลกเสมือนจริง ดนตรี ไอซีที ลานสานฝัน กองกำลังปั้นฝัน สนามเด็กเล่น ได้แก่

คุณสุภาณี	เลิศจิระประเสริฐ	หัวหน้ากลุ่มงานบรรณารักษ์ และกลุ่มงานห้องสมุด
คุณชวันธร	มงคลเลิศลพ	เจ้าหน้าที่บริหาร ฝ่ายกิจกรรม
คุณอภิรดี	แผ้วพงษ์	เจ้าหน้าที่ฝ่ายประชาสัมพันธ์
คุณจักริน	ศิริกิตติศักดิ์	เจ้าหน้าที่ฝ่ายประชาสัมพันธ์
คุณยุทธินัย	ยั่งเจริญ	เจ้าหน้าที่ฝ่ายกิจกรรม
คุณสกลศักดิ์	บูรณะกุศล	เจ้าหน้าที่ฝ่าย IT
คุณประกาย	สินจะโป๊ะ	บรรณารักษ์
คุณประภาสิริ	มั่นนาค	บรรณารักษ์
คุณณัฐชัย	วงศ์เตชะสกุล	บรรณารักษ์
คุณปนัดดา	ศรีวรกุล	บรรณารักษ์
คุณกนกพร	วงษ์เวช	บรรณารักษ์

2. แหล่งข้อมูลประเภทสื่อและเอกสารต่าง ๆ

2.1 แผนงาน และรายละเอียดต่างๆ ทั้งจากฝ่ายประชาสัมพันธ์และโฆษณาของอุทยานการเรียนรู้

2.2 เอกสารที่เกี่ยวข้อง เช่น เอกสารประกอบการดำเนินกิจกรรมต่างๆ และเอกสารอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับอุทยานการเรียนรู้ที่สามารถเก็บรวบรวมได้

2.3 สื่อต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับอุทยานการเรียนรู้ เช่น แผ่นพับ โปสเตอร์ และสื่อต่างๆ ที่ใช้ในการประชาสัมพันธ์

การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. แหล่งข้อมูลประเภทบุคคล

ใช้การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) โดยมีการวางแนวการสัมภาษณ์ กำหนดประเด็นคำถามที่ต้องการไว้ล่วงหน้า และใช้คำถามแบบปลายเปิด (Open-ended Questions) เพื่อให้ผู้ให้ข้อมูลสามารถเล่าเรื่องได้อย่างเต็มที่ตามประเด็นที่ผู้วิจัยตั้งไว้ และยืดหยุ่นประเด็นคำถามตาม

สถานการณ์ในการสัมภาษณ์ ผู้วิจัยเป็นผู้เก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเองและทำการบันทึกเทปเพื่อจดบันทึกภายหลังการสัมภาษณ์สิ้นสุด เพื่อให้ได้ข้อมูลเป็นข้อเท็จจริงและเป็นประโยชน์ต่อการวิจัยมากที่สุด

2. แหล่งข้อมูลประเภทสื่อและเอกสารต่าง ๆ

ผู้วิจัยได้ทำการรวบรวมข้อมูลจากเอกสารที่เกี่ยวข้องกับอุทยานการเรียนรู้ และสื่อต่างๆ ที่สามารถใช้เป็นเครื่องมือในการวิเคราะห์ และศึกษาร่วมกับข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์

การวิเคราะห์ข้อมูล

การศึกษาวิจัยครั้งนี้นำข้อมูลที่ได้จากการเก็บรวบรวมหลายรูปแบบทั้งข้อมูลจากการวิเคราะห์เอกสาร และข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก ซึ่งข้อมูลทั้งหมดเป็นการเก็บรวบรวมในเชิงคุณภาพที่มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาบทบาทของอุทยานการเรียนรู้ในการสื่อสารเพื่อส่งเสริมการศึกษาของเยาวชนไทย

ข้อมูลส่วนที่ได้จากการสัมภาษณ์ไม่สามารถแจงนับได้ จึงต้องทำการสรุปในแต่ละประเด็นที่ทำการศึกษา แล้วนำมาวิเคราะห์ข้อมูลภายใต้กรอบแนวคิดและทฤษฎีต่างๆ ที่เกี่ยวข้องและสรุปรวมโดยการนำข้อมูลสาระสำคัญของแต่ละประเด็นแล้วนำมาพิจารณาแล้วตีความหมายของข้อมูลเพื่อนำไปสู่การสร้างข้อสรุปแบบอุปนัย (Analytical description) คือการสรุปโดยไม่มีการสร้างสมมุติฐานไว้ก่อน แต่ใช้ผลที่ได้หาข้อสรุป และนำเสนอข้อมูลเชิงพรรณนา (Descriptive Method) ตามที่กำหนดวัตถุประสงค์ของการวิจัยครั้งนี้

<u>ส่วนที่ 2</u> เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ โดยการวัดตัวแปรเป็นการสอบวัดเพียงครั้งเดียวและใช้แบบสอบถาม เป็นเครื่องมือในการเก็บข้อมูล ซึ่งผู้วิจัยจะใช้เก็บข้อมูลเพื่อที่จะศึกษาเรื่องการใช้ประโยชน์และความพึงพอใจของเยาวชนที่มีต่ออุทยานการเรียนรู้ โดยมีรายละเอียดดังนี้

ประชากร

การวิจัยส่วนนี้ มุ่งที่จะศึกษาถึงการใช้ประโยชน์และความพึงพอใจของเยาวชนที่มีต่ออุทยานการเรียนรู้ โดยการวิจัยในส่วนนี้ได้กำหนดให้เยาวชนมีมีอายุระหว่าง 13-25 ปี ซึ่งเป็นสมาชิกในอุทยานการเรียนรู้ ทั้งนี้จะเป็นเยาวชนที่มีส่วนร่วมในกิจกรรมต่างๆขององค์กร ซึ่งในปัจจุบันมีประมาณ 80,000 คน

การกำหนดกลุ่มตัวอย่าง

ผู้วิจัยได้กำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างตามหลักการแปรผันร่วมกันระหว่างขนาดของกลุ่มตัวอย่างกับความคลาดเคลื่อนที่เกิดขึ้น ตามสูตรของ Taro Yamane (Yamane, 1973) โดยกำหนดความเชื่อมั่น 95% ความผิดพลาดไม่เกิน 5% (หรือเท่ากับ 0.05)

$$n = \frac{N}{1 + N(e)^2}$$

เมื่อ n = ขนาดของกลุ่มตัวอย่าง

N = ขนาดของประชากร

e = ความคลาดเคลื่อนของการสุ่มตัวอย่าง

ผลจากการคำนวณ = 400

ดังนั้น จึงได้ขนาดของกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาจำนวน 400 ตัวอย่าง

วิธีการสุ่มตัวอย่าง

การวิจัยครั้งนี้ใช้การสุ่มตัวอย่างแบบหลายขั้นตอน(Two-stage Sampling)โดยมีรายละเอียดดังนี้

1. ใช้วิธีการเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเฉพาะเจาะจง (Purposive Sampling) เพื่อกำหนดกลุ่มตัวอย่างที่เป็นเยาวชน โดยกำหนดคุณสมบัติ ดังนี้

- อายุระหว่าง 13-25 ปี
- เป็นสมาชิกของอุทยานการเรียนรู้
- มีส่วนร่วมในกิจกรรมของอุทยานการเรียนรู้

2. ใช้วิธีสุ่มแบบบังเอิญ (Accidental Sampling) โดยเลือกจากเยาวชนที่อยู่ในพื้นที่ของอุทยานการเรียนรู้ในช่วงเดือนธันวาคม 2549 ถึงเดือนมกราคม 2550

ตัวแปรในการวิจัย

ผู้วิจัยทำการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถามในส่วนของการใช้ประโยชน์และความพึงพอใจและสรุปข้อมูลตามเกณฑ์การวัดและการให้คะแนนตัวแปร

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เป็นแบบสอบถามที่มีคำถามชนิดปลายปิด (Closed – Ended Questionnaire) เป็นส่วนใหญ่ โดยให้กลุ่มตัวอย่างกรอกเอง (Self-administered Questions) แบ่งออกเป็น 3 ตอน

ในแต่ละตอนประกอบด้วยคำถามดังนี้

ตอนที่ 1 คำถามเกี่ยวกับลักษณะทางประชากร ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา และรายได้

ตอนที่ 2 คำถามเกี่ยวกับการใช้ประโยชน์ของเยาวชนที่มีต่ออุทยานการเรียนรู้

ตอนที่ 3 คำถามเกี่ยวกับความพึงพอใจของเยาวชนที่มีต่ออุทยานการเรียนรู้

เกณฑ์การวัดและให้คะแนนตัวแปร

1. การใช้ประโยชน์ของเยาวชนที่มีต่ออุทยานการเรียนรู้

การวัดการใช้ประโยชน์เกี่ยวกับการศึกษาค้นคว้าหาความรู้ และกิจกรรมต่างๆ ในอุทยานการเรียนรู้จะวัดในรูปแบบของระดับคะแนน โดยจะวัดจากคะแนนเฉลี่ยจากข้อมูลคำตอบ ซึ่งคะแนนของผู้ตอบจะอยู่ในช่วง 1 - 5 คะแนน ดังนี้

มีประโยชน์มากที่สุด	5	คะแนน
มีประโยชน์มาก	4	คะแนน
มีประโยชน์ปานกลาง	3	คะแนน
มีประโยชน์น้อย	2	คะแนน
มีประโยชน์น้อยที่สุด	1	คะแนน

ผู้วิจัยได้กำหนดเกณฑ์ในการแจกแจงระดับการใช้ประโยชน์ โดยการจัดระดับจากมากที่สุด ไปยังน้อยที่สุด และพิจารณาจากคะแนนเฉลี่ย ดังนี้

คะแนนเฉลี่ย	4.50 - 5.00	หมายถึง	มีประโยชน์มากที่สุด
คะแนนเฉลี่ย	3.50 – 4.49	หมายถึง	มีประโยชน์มาก
คะแนนเฉลี่ย	2.50 – 3.49	หมายถึง	มีประโยชน์ปานกลาง
คะแนนเฉลี่ย	1.50 – 2.49	หมายถึง	มีประโยชน์น้อย
คะแนนเฉลี่ย	1.00 – 1.49	หมายถึง	มีประโยชน์น้อยที่สุด

2. ความพึงพอใจของเยาวชนที่มีต่ออุทยานการเรียนรู้

การวัดความพึงพอใจเกี่ยวกับการศึกษาค้นคว้าหาความรู้ และกิจกรรมต่างๆ ในอุทยานการเรียนรู้จะวัดในรูปแบบของระดับคะแนน โดยจะวัดจากคะแนนเฉลี่ยจากข้อมูลคำตอบ ซึ่งคะแนนของผู้ตอบจะอยู่ในช่วง 1 - 5 คะแนน ดังนี้

มีความพึงพอใจมากที่สุด	5	คะแนน
มีความพึงพอใจมาก	4	คะแนน
มีความพึงพอใจปานกลาง	3	คะแนน
มีความพึงพอใจน้อย	2	คะแนน
มีความพึงพอใจน้อยที่สุด	1	คะแนน

ผู้วิจัยได้กำหนดเกณฑ์ในการแจกแจงระดับการใช้ประโยชน์ โดยการจัดระดับจากมากที่สุด ไปยังน้อยที่สุด และพิจารณาจากคะแนนเฉลี่ย ดังนี้

คะแนนเฉลี่ย	4.50 - 5.00	หมายถึง	มีความพึงพอใจมากที่สุด
คะแนนเฉลี่ย	3.50 – 4.49	หมายถึง	มีความพึงพอใจมาก
คะแนนเฉลี่ย	2.50 – 3.49	หมายถึง	มีความพึงพอใจปานกลาง
คะแนนเฉลี่ย	1.50 – 2.49	หมายถึง	มีความพึงพอใจน้อย
คะแนนเฉลี่ย	1.00 – 1.49	หมายถึง	มีความพึงพอใจน้อยที่สุด

การตรวจสอบความเที่ยงตรงและความน่าเชื่อถือได้ของข้อมูล

ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ อาศัยวิธีการตรวจสอบความเที่ยงตรงความแม่นยำ ความเชื่อถือได้และความครบถ้วนของข้อมูลเพื่อให้ข้อมูลที่ได้มีความน่าเชื่อถือของข้อมูลและเพื่อประเมินคุณภาพของข้อมูลด้วยว่าอยู่ในระดับที่จะนำมาวิเคราะห์และตอบปัญหาของการวิจัยได้หรือไม่ โดยผู้วิจัยได้ทำการตรวจสอบความเที่ยงตรง (Validity) และความเชื่อถือได้ (Reliability) ของแบบสัมภาษณ์และแบบสอบถาม ดังนี้

1. แบบสัมภาษณ์และแบบสอบถามที่ใช้ในการวิจัย ได้ผ่านการตรวจสอบแนวทางการสัมภาษณ์ตลอดจนข้อคำถามจากอาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อพิจารณาถึงความครอบคลุมของคำถาม ความเหมาะสมของคำถามที่ใช้ การสื่อความหมายในประเด็นคำถามให้ตรงกับวัตถุประสงค์ในการวิจัยมากที่สุดตลอดกระบวนการวิจัย

2. การศึกษาค้นคว้าข้อมูลโครงการจากเอกสารต่างๆ และการสัมภาษณ์เจาะลึกกลุ่มเป้าหมายคือ ผู้ที่มีหน้าที่รับผิดชอบในการจัดกิจกรรมของโครงการ ทั้งนี้เพื่อตรวจสอบข้อมูลและพิจารณาว่าข้อมูลที่ได้รับนั้นถูกต้องตรงกัน และสอดคล้องกันอย่างไร เพื่อทำให้ข้อมูลที่ได้รับ

มีความน่าเชื่อถือ รวมถึงใช้แบบสอบถามในการเก็บรวบรวมข้อมูล เพื่อเพิ่มความเชื่อถือให้มากที่สุด

3. ผู้วิจัยได้นำแบบสอบถามฉบับร่างไปทดสอบ (Pre-Test) เพื่อตรวจสอบความสัมพันธ์เกี่ยวข้อง (Relevance) ของเนื้อหา ความเป็นไปได้ (Feasibility) ในแง่ของคำตอบที่ได้จากผู้ตอบแบบสอบถาม ตลอดจนถึงความยากง่ายและความเข้าใจภาษาที่ใช้ว่าสามารถสื่อความหมายได้ตรงตามที่ผู้วิจัยต้องการหรือไม่ โดยนำไปทดสอบกับเยาวชนทั่วไปที่เข้ามาใช้บริการในอุทยานการเรียนรู้จำนวน 30 คน และนำข้อมูลจากการทดสอบแบบสอบถามไปหาค่าความน่าเชื่อถือ (Reliability) หรือ Alpha Coefficient ตามวิธีของ Cronbach ในส่วนของการใช้ประโยชน์และความพึงพอใจเป็นแบบสอบถามชนิดมาตราส่วนประเมินค่า(Rating Scale)ที่ให้คะแนนแต่ละข้อเป็น 1 2 3 4 5 (วิเชียร เกตุสิงห์ 2543:93) โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป SPSS for Windows (Statistical Package for the Social Sciences for Windows) ทำให้ได้ค่าความเชื่อมั่น ดังนี้

ค่าความเชื่อมั่นของการใช้ประโยชน์ = .8444

ค่าความเชื่อมั่นของความพึงพอใจ = .8836

4. การตรวจสอบหลังจากที่ทำการวิเคราะห์และสังเคราะห์ข้อมูลเรียบร้อยแล้ว โดยให้บุคคลที่เป็นผู้ให้ข้อมูล รวมทั้งให้บุคคลที่เกี่ยวข้องและเคยมีประสบการณ์ในการทำกิจกรรมอ่านทบทวนว่าข้อมูลและการตีความหมายนั้นมีความเที่ยงตรงหรือไม่

ส่วนข้อมูลที่ได้จากการสำรวจ จะใช้โปรแกรม SPSS for Windows ในการประมวลผลข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถามและใช้สถิติในการวิเคราะห์ข้อมูล โดยทำการการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) ใช้สถิติการแจกแจงค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานในการอธิบาย

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ทำการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยผู้วิจัยในการแจกแบบสอบถามไปยังกลุ่มตัวอย่างที่ได้กำหนดไว้ในการสุ่มตัวอย่าง โดยให้กลุ่มตัวอย่างตอบแบบสอบถามด้วยตนเอง การเก็บรวบรวมข้อมูลกระทำในเดือนธันวาคม 2549 ถึงเดือนมกราคม 2550

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ใช้สถิติเพื่อการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้คือ

ใช้การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงพรรณนา (Description Statistics) ได้แก่ ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) และการแจกแจงความถี่ (Frequency) เพื่ออธิบายข้อมูลดังต่อไปนี้

1. ข้อมูลด้านลักษณะประชากร ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา และรายได้
2. การใช้ประโยชน์ของเยาวชนที่มีต่ออุทยานการเรียนรู้
3. ความพึงพอใจของเยาวชนที่มีต่ออุทยานการเรียนรู้

การประมวลผลข้อมูล

เมื่อเก็บข้อมูลเรียบร้อยแล้ว ผู้วิจัยทำการตรวจสอบข้อมูลลงรหัส (Coding) แล้วจึงนำมาประมวลผลข้อมูลด้วยเครื่องคอมพิวเตอร์ โดยโปรแกรมสำเร็จรูป SPSS for Windows (Statistical Package for the Social Sciences for Windows) ในการประมวลผล และวิเคราะห์ข้อมูลเชิงสถิติ